



BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI



Nr. 7887/932.

GRIGORIE*)

din îndurarea lui Dumnezeu episcop ortodox al eparhiei române a Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, precum și al părților anexate din Bănatul-Timișan.

Iubitului cler și tuturor credincioșilor din eparhia Aradului, dar și pace dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Hristos, împreună cu salutarea noastră arhierescă.

„O adânc al bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu, cât sunt de nepătrunse judecățile lui și neurmărite căile lui”. (Rom 11. c. 33.)

Prea iubiții mei fii sufletești!

Învățătorule, învățătorule, pierim!

Strigătul acesta a cuprins ființa ucenicilor Domnului în clipa, în care ei călătoriau pe corabie. Strigătul acesta îl auzim azi ieșind din milioane și milioane de piepturi, iar eu îl aud mai de aproape venind din mijlocul credincioșilor mei. Prin această scrisoare a mea vin astăzi să împrăștiu nedumerirea celor ce nu mai au farmecul vieții adevărate. Da, iubiții mei fii și fiice duhovnicești, voiesc să vă fac a înțelege la începutul acestui an nou, că și viața noastră sufletească trebuie să aibe ceva nou și atrăgător.

Înainte cu 1900 de ani s'a născut departe în răsărit, un om simplu, copilul unei femei

*) Prea Cucernicii Preoți vor citi această scrisoare Pastorală de ziua Anului Nou fără nici o modificare... Spre a o putea citi cu efect, se vor pregăti.

sărace, cu numele Maria. Până la vârsta de 30 ani a lucrat ca tâmplar, iar apoi s'a dus din loc în loc și a predicat lucruri minunate. El nu a scris nici o carte, nu a ocupat nici un oficiu, n'a avut casă, nici familie. Nici când după mărire n'a umblat, recomandații dela oameni nu a luat, prietenii l-au părăsit, iar vrăjmașii l-au pironit pe Cruce. Pentru cămașa lui s'au aruncat sorți, iar mormântul lui a fost dat de un prietin milos!!!

Toți, câți au mers pe urmele acestui copil minunat, au simțit mii și mii de noutăți în sufletul lor, căci noutate a fost când din întuneric au ieșit la lumină, din păcat la virtute. Noutate a fost când au răsplătit răul cu bine, ura cu iubire; oamenii aceștia, ascultând o slujbă, o predică, s'au făcut mai buni, au făcut mai multă dreptate și au arătat mai multă iubire.

Oameni de aceștia, cari cu adevărat au călcat pe urmele Mântuitorului, totdeauna au înțeles că viața trebuie să fie în sporire și creștere. Ei au înțeles că această creștere este dela Dumnezeu: creștere în facere de bine, ajutorarea săracilor, în sprijinirea celor lipsiți, luminarea celor întunecați, ridicare de biserici, școli, spitale, căzărni, edificii pentru stat și comună și altele.

Oamenii cari au urmat pe Domnul au înțeles că și neajunsurile, cari le-au venit, s'au întâmpat cu voia lui Dumnezeu, care toate le lucrează spre bine. De câte ori nu s'a întâmpat călătorilor, că s'au supărat neputând să-și continue drumul și rămânând peste noapte unde nu doreau. Dar în ceealaltă zi au observat că Dumnezeu i-a ferit de cele mai mari nenoro-

249 31

ciri, peste cari ar fi dat, dacă și-ar fi urmat drumul în timpul nopții. Cu drept cuvânt putem zice cu sf. Apostol Pavel:

„O adânc al bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu, cât sunt de nepătrunse judecățile lui și neurmărite căile lui” (Rom. 11 v. 33).

Suntem și noi călători pe acest pământ, dar călători cu chemări sfinte și vecinice. Suntem chemați, să apărăm sfânta credință față de nepăsători și necredincioși, să laudăm numele lui Dumnezeu în jurul nostru, să ne rugăm pentru iubitul nostru Rege M. Sa Carol II. și înalta lui stăpânire, să avem o țară care-și face datoria sa în lume, spre lauda lui Dumnezeu și fericirea noastră.

Ca să le putem face toate acestea, ni se cade sub pavăza înțelepciunii lui Dumnezeu să intrăm în Anul ce vine. Să pornim la muncă fiind oameni noi: oameni noi prin grăirea de adevăr, smerenie, blândețe, îndelungă răbdare, curăție, înfrânarea poftelor. Numai așa vom simți ușurare față de greutățile vieții de azi, numai astfel vom simți ceva nou în suflete. Dar dacă vom umbla să câștigăm avere pe spinarea altora și să facem lucruri urâte, suntem oameni vechi. Oameni vechi sunt acei ce nu voesc să aibe prunci, și nu văd că familiile numeroase sunt ca pomii cei bătrâni cu ramuri multe, dând puteri de muncă țării și razim la bătrânețe familiilor.

Oameni vechi sunt, cari rămân în necurăție, desfrânare, vrăjbi, certuri, neînțelegeri, desbinări, ucideri, beții, îmbuibări și altele asemănătoare cu acestea. Și vai azi, chiar și dacă unii nu fac unele ca acestea, totuși umblă după cinste în fața oamenilor, desfășurând adevărate bățalii pentru acestea. Să ne aducem aminte că cei mai mulți apostoli erau niște pescari săraci, și totuși Dumnezeu i-a învrednicit de mare cinste. De ce oare aceasta?? Fiindcă ei știau că slujesc lui Dumnezeu. Drept aceea zicem și noi azi tuturor, cu sf. Apostol Pavel: „Și tot, orice faceți, din suflet să faceți, ca Domnului, iar nu ca oamenilor, știind că dela Dumnezeu ve-ți lua răsplătirea moștenirii, că Domnului Hristos slujiți” (Colos. 3 v. 23—24).

Cu aceste gânduri vă binecuvintez pe toți

la începutul unui nou an al vieții. Vă doresc tot binele, ca unora cari din inimă doriți un an mai fericit, dar nu uitați că de noi atârână să fie mai fericit. Când grâul din vara trecută era spre seceriș, câtă nădejde nu au pus mulți în recolta lor, dar o nădejde, pe care unii doreau să se înfăptuiască numai pentru ei. A venit rugina și s'au spulberat nădejile clădite fără Dumnezeu.

Iubiții fii și iubite fice duhovnicești!

Anul nou să-l începeți cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste și fiți siguri că întâmplările anului viitor nu ne vor aduce întâmplări vestitoare de rău. Acum la începutul anului mai gândiți-vă și la părinții voștri sufletești, despre cari zice sf. Apostol Pavel: „Domnul a rânduit celor ce propovăduesc Evanghelia, din Evanghelie să trăiască” (I. Cor. 9 v. 14). Intr'un sat sărac delângă Hălmațiu toți credincioși și-au plătit birul, la care preotul are drepturile sale. Din tot locul trebuie să-mi vină vești ca și aceasta, pentru că dacă eu cer mai multă muncă preoților, o cer spre binele vostru sufleteș, iar preoții încă au dreptul să-și primească ce este al lor, ca să-și poată face datoria.

Fiți siguri că Dumnezeu, care ni-a rânduit pe noi să fim mai marele vostru părinte sufleteș, nu ne vom odihni, până ce vom vedea pe toți la datorie: preoți, dascăli, medici, ingineri, avocați, profesori, plugari și muncitori. Nu vom înceta a ne ruga pentru voi toți, dorindu-vă mângăiere, pace, liniște, bucurie în familie, sănătate și seninătate în toate împrejurările vieții.

Cu acestea vă doresc, tuturoara, An nou fericit!
Al vostru al tuturor prea iubitor și de grije purtător Părinte.

Arad, la 1 Ianuarie 1935.

Dr. Grigorie Gh. Comșa
Episcopul Aradului.

Citiți
»Biserica și Școala«

Cuvânt de pomenire

rostit de P. S. Sa Episcopul Grigorie al Aradului la sfințirea monumentului ridicat întru memoria lui Dimitrie Țichindeal în Becicherecul-Mic, la 4 Dec. 1932.

*Prea Evlavioși Ascultători,
Frați Români!*

Marele patriarh al Constantinopolului și dascăl al lumii, Ioan Gură de Aur, cu prilejul plecării sale dintre credincioșii săi, a rostit cuvintele memorabile: „numai trupul meu moare, sufletul meu va rămâne viu și se va gândi la voi”. Și se gândește și la noi azi prin scrierile, cuvântările lui minunate și prin liturgia lui sfântă. La fel se gândește la noi și astăzi un mare fiu al Bănățului, fostul preot și profesor Dimitrie Țichindeal, care în trudnica viață ar fi putut străbate drumuri cu trandafiri, dar a socotit a fi mai bine să moară lângă ai săi, ca preot în Becicherecul-Mic, ascultând de glasul lui Dumnezeu și al neamului său.

Cu prilejul aniversării lui Alexandru cel Bun, M. Sa iubitul nostru Rege a spus: „Cum, în trecutul nostru, cheia de boltă a rezistenței naționale a fost biserica, căci noțiunea de patriotism și de credință se confundau într'una singură, influența organizării acesteia a fost covârșitoare în decursul vremurilor“. Activitatea lui Dimitrie Țichindeal încă este o mărturie puternică a adevărului exprimat de augustul nostru Suveran. De aceea mă găsesc eu astăzi aici. Glasul lui Dumnezeu este însă cel mai de căpetenie, care m'a adus aici, căci zice dumnezeescul apostol Pavel: „Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, cari v'au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu și privind la săvârșirea vieții lor, să le urmați credința“ (Evrei 13 v. 7).

Graiu divin, graiu regesc ascultăm deci făcând prăsnuirea de azi, la care se adaugă sentimentul mândriei bănățene, care cinstește cu grațitudine pe aleșii săi. Zicea Petru Maior în anul 1812 în Istoria pentru începutul românilor în Dacia că mult bine poate aștepta neamul românesc dela catihetul Țichindeal, iar apoi amintind și de alți bănățeni distinși, spunea: „Nu după lung timp, este a nădăjdui că Bănățenii între Români cei mai învățați se vor număra“. Aceasta prorocie se întrupează chiar prin ivirea lui Dimitrie Țichindeal, căci lumina lui luminat-a pe Andreiu Șaguna, Emanoil Gojdu, pe Alexandru Mocioni, Vincențiu Babeș, Nicolae Tincu-Velea, Eufimiu Murgu și pe alți distinși bănățeni mai noi: pe Gheorghe Po-

povici, autorul Istoriei Românilor bănățeni, pe Ioan Sârbu, care a scris Istoria lui Mihai Vi-teazul, pe generalii Traian Doda și Drăgălina și pe alți bănățeni distinși, cari și-au dat seama că precum cerul are luminătorii săi, stele și planete, așa și pe orizontul cerului românesc am avut luceferi cu lumini strălucitoare. Toți aceștia știau de luceafărul răsărit prin Dimitrie Țichindeal. Știm bunăoară că moșul lui Vincențiu Babeș fiind cărturar, trăia în legături sufletești intime cu Dimitrie Țichindeal și cu învățătorul Mihail Martinovici-Roșu.

Lumină din lumină au luat Români bănățeni dela Țichindeal, precum flacăra eternă dela Mărășești a fost adusă până la București prin Crainici purtători de făclii, cari au luat lumina unul dela altul. Precum luminătorii de pe cer de mult și-au trimis lumina lor, care o vedem că ne luminează ochii astăzi, așa și lumina lui Dimitrie Țichindeal de demult trimisă a fost, ca prin ea Duhul lui Dumnezeu să lumineze în noi.

Eu am deci acum datoria a vă arăta acum că Duhul lui Dumnezeu ne-a adus în calea vieții Românismului pe acest dascăl și preot al neamului, ca să ne lumineze cărările pribeg și să ne aducă aminte și nouă, celor de azi, că cea mai mare fericire a unui neam, ca și a unui individ, este să aibe un ideal suprem de viață și să trăiască în conformitate cu el.

Noi, cei de azi, cu cucernicie deschidem cartea neamului românesc ca în mijlocul involburărilor neprecise ale lumii de azi și în vârtejul atâtor efecte ale naturii schimbăcioase, să scoatem învățăminte din viața unui dascăl al neamului, să ne fortificăm conștiința menirii noastre ca națiune și să câștigăm certitudinea celor ce cu credință se ostenesc spre drumurile vecinicii.

Născut în anul 1775 în comuna Becicherecul-Mic, s'a bucurat de o creștere aleasă, căci tatăl său a fost preot. Mama lui, preoteasă, care se odihnește în cimitirul acestei comune, va fi fost prea fericită, când și-a văzut pe fiul său învățător în comunele Belinț și Beregsău. În anul 1801 studiază cursul teologic din Timișoara, iar în anul 1802 ajunge învățător în comuna sa natală, iar mai târziu preot ajutor pe lângă socrul său, care încă era preot.

Ca învățător s'a distins foarte mult și astfel ajunge chiar revizor. În anul 1805, în războiul dintre Francisc I. împăratul Austriei și Napoleon, a împlinit slujba de duhovnic al unui regiment, iar în 3 Septembrie 1805 ajunge paroh al bisericii din Becicherecul-Mic.

În anul 1807 a cerut să fie numit director

al școalelor românești din Banat. În cartea sa: „Arătare despre starea acestor nou introduse scholasticești instituiți” (Buda 1813) spune că educația este neglijată și că dascălii erau considerați numai ca și crâșnicul sau sfatul bisericii, și că în unele locuri dascălița se folosește de școlari la spălatul cămășilor, având pruncii să care apă dela fântână, unde unii s’au înecat. Despre școli spune că erau desgrădite, descoperite, cu ferestrele sparte și cu hârtie lipite. În asemenea împrejurări el cere să fie numit director școlar și luptă pe toate căile pentru luminarea neamului său. Așa înțelegem perfect că el nu era un om negativ, ci o fire militantă, duh de apostol adevărat.

Vrednice apostol național! Tu vedeai cu durere că regulamentul națiunii ilirice din 1770 și legea școlară din 1777: *Ratio educationes*, impuse de Maria Terezia cu scopul ca fiecare neam să se cultive în limba sa, nu erau respectate de episcopii sârbi! Țichindeal era conștient de origina latinătății și romanității noastre, cum însuși zicea: „Mintea, măriță națiunea românească în Bănat, în Țara Românească, în Moldova, în Ardeal, în Țara Ungurească, mintea! când te vei lumina cu învățătura, cu luminatele fapte bune te vei uni, mai aleasă nație nu va fi pe pământ înaintea ta. Că faptele bune sunt fie firească omenie, mărirea, însuflețirea cea mare, bărbăția, acestea sunt faptele cele bune ale strămoșilor tăi, adică ale Romanilor celor bătrâni”. (Iosif Vulcan: D. Țichindeal. Analele Acad. Române, seria II. Tom. XIV. p. 315 și 55).

Aceste sentimente îl făcură să fie cel mai vajnic luptător pentru înființarea unei școli normale românești. Ea s’a înființat în anul 1812 în Arad, și momentul era atât de însemnat că însași curtea imperială a dispus ca deschiderea școlii să se facă prin o slujbă religioasă și o predică a episcopului Pavel Avacumovici. Țichindeal ajunge profesor la școala normală din Arad, unde funcționează și ca senior și ca bibliotecar. În cartea sa: „Arătarea” zice despre sine: „profesor de învățătura legii, sau cateheta, carele cuvântul lui Dumnezeu, precum în școală așa și de față în Biserică propovăduiește”.

Aceasta situație nu rămâne decât doi ani — până la anul 1814 — când, după ce tipărise „Fabulele”, intrigile și tot felul de persecuțiuni îl siliră să se retragă (O. Densușianu: Lit. rom. mot. vol. I. p. 80). Motivele, cari l-au forțat să-și părăsească postul ni-le arată chiar el în scrisoarea adresată episcopului Samuil Vulcan la 18 Iunie 1814:

1. „Că eu — zice Țichindeal — la Aradu

nu amu îngăduitu ca preparanzii în biserică toată slujba Sloveno-muscalu-sârbesc să o cânte, precum a poftit-o vlădica” (sârbesc).

2. „Că clerul celu mai mare sârbesc socotește că de voi fi eu de aicea ridicatu încă la bună vreme, voru putea lesne a duce preoțimea diecesei Aradului să se retragă dela cererea loru în rândul Vlădiciei românești”.

3. „Că nu vor sârbii să se lumineze Români și ei socotesc că de nu voi fi eu aicea în școale, mai lesne au o vor sârbi au strica” (Vezi și Gazeta „Viitorul Graniței” din Caransebeș a. 1926 Nr. 25).

S’a făcut anchetă și Țichindeal a fost aflat nevinovat de către reprezentanții orașului și județului, ba i-s’au adus și mulțumiri. Și totuși ai fost îndepărtat dela școală, tu, vrednice apostol, iar azi școala normală din Arad îți poartă numele după atâtea intervenții ale mele. Editat-ai în limba română și un catehism, scris-ai: „Arătarea” despre școala normală și început-ai lupta pentru a se numi la Arad un episcop român. Cine citește cartea ta: „Arătarea” găsește acolo următoarele:

„Numai să vadă el odată
Ce el de mult așteaptă
Preoți și dascăli luminați
Și prunci săraci ajutoarați.
Ca să aibe mai mari preoți
Adeca stăpân mai mare
La carele se închină norodul tare,
Din a lor neam și viță,
Cu el de o viță și semință.
Nu străinu să-i talmăcească
Ci românește ca el să vorbească”.

În același an 1813 poartă în secret prin diecezele Aradului, Timișorii și Vârșețului o petiție către împăratul, pe care o iscălesc preoții cerând episcop român după moartea celui sârbesc din Arad.

Într’adevăr încă dela venirea lor la școala normală din Arad, Țichindeal și Diaconovici-Loga propagau — pe toate căile — ideea de a cere împăratului ca la moartea bătrânului și neputinciosului episcop Pavel Avacumovici din Arad, să fie numit un episcop român. Pentru stăruințele lui i-se face proces disciplinar ca și lui Diaconovici-Loga, iar mitropolitul sârb Stratimirovici îl amenință, dar Țichindeal zice: deși el mitropolitul, oțel, eu voi fi cremene. După moartea lui Pavel Avacumovici (13 Aug. 1815) o delegație de români merge la Viena să ceară numirea unui episcop român la Arad. Țichindeal încă făcea parte din delegație, dar la Viena au ajuns numai Ioan Sârbu, Popovici

și Moise Nicoară, cari în 27 Noemvrie 1815 s'au prezentat cu petiția la cancelaria aulică, dar Moise Nicoară pentru îndrăzneala sa fu aruncat în temniță, iar Ioan Popovici a fost scos din preoție.

Dimitrie Țichindeal vede că lupta lui pentru episcop românesc la Arad este nesocotită, iar el însuși are multe amărăciuni cauzate de vrășmașii săi sârbi, se întoarce la postul său de preot în Becicherecul mic, unde predică și învață poporul. În anul 1817 se îmbolnăvește și mergând într'un spital din Timișoara, moare acolo în 19 Ianuarie 1818.

Viu va fi sufletul lui între noi, căci mult a luptat pentru Românism, nu numai cu cuvântul și cu fapta, dar și cu scrisul.

În cartea „*Sfaturile înțelegerii celei sănătoase*” răspândește iubirea de oameni și de adevăr în scopul îndreptării moravurilor de atunci. El combate unele obiceiuri păgâne din viața poporului nostru. Pe toți românii prin cartea aceasta a voit a-i ambiționa și încuraja la muncă, vestind vitalitatea excelentă a neamului românesc.

În altă scriere: „*Adunare de lucruri moralicești*” propagă învățături morale pentru laici și clerici.

În scrierea: „*Epitumul*” răspândește cunoștințe despre biserică și dumnezeieștile slujbe pe seama preoșilor, pe cari îi dorea la culmea datoriei lor.

Fabulele lui Țichindeal se ocupau de chestiuni cari agitau atunci societatea și naștina română, destăinuind o sumedenie de dureri ale poporului român, și propovăduind deșteptarea națională, combătând desbinarea și îndemnând pe frați la iubire, stăruiind a stârni în toți râvna de lucru, invocând descendența noastră latină și inspirând tuturor credința în isbândă.

Cărturarii de azi ai neamului inspirați de modestie să sfiesc a te chema pe tine apostol, preotule Dumitru, dar apostol ai fost. Apostol al neamului tău și al Bisericii tale. Căci încălzit-ai cu graiul și cu scrisul pe normaliștii dela școala din Arad, cari dusu-s'au la sate în mână cu făclia ta: dat-ai însuflețire celor ce luptă, căci luptai-ai în casele românești de pe vremea ta, cu strigătul tău: „urmează dar că numai voi Românilor mlădițe nobile ale vechilor Romani, din Banat, Țara Ungurească, și ori unde vă aflați și ori în ce diregătorie... să cunoașteți că prin puterile voastre vă veți lumina!”

Cât de sugestive au fost cuvintele tale:

„să punem nouă înainte, ce dulceață și fericire ar fi a vedea așa mare număr de Români, că se iubesc ca frații, și se omenesc! Nu e aici grec, nici latin, unit și neunit, să fim noi Românii toți una: drepti și adevărați creștini!”

Așa grăia D. Țichindeal în fabula 160-a. Un bun teolog ar putea edita în limba de azi fabulele în cari s'au strecurat și unele greșeli dogmatice ce trebuiesc omise.

Dar aceste greșeli nu au întunecat glasul lui.

Văpaia glasului tău încălzit-a inimile românești, mângâiere adus-au bănășenilor, cărora cele mai bune pământuri li-s'au luat prin colonizările streinilor. Oh, voi bănășeni, iscușiți la minte și plini de daruri divine, serbați și vă bucurați că azi din toate satele și orașele veniți să cinstiți pe un fiu al Bănățului. Bucurați-vă că toată viața intelectuală din vremea lui Țichindeal în Banat, se grupa în jurul lui.

Iar voi Români din Becicherec, cinstiți totdeauna crucea și monumentele ridicate întru pomenirea marelui preot și dascăl al neamului.

Fiule al Bănățului, noi nu vom uita că școala normală din Arad există mai ales prin munca ta și înainte cu o sută ani am primit episcop românesc la Arad prin lupta ta și altora ca tine. Dormi în pace, românule mare, căci visul tău s'a împlinit și azi episcopul românesc dorit de tine, te preaslăvește în România Mare.

Frați Români!

Ca lămâia să se înalțe azi în inimile noastre spre cer și să zicem: mulțumim-Ți, Doamne, că ne-ai trimis pe Țichindeal și alți luminători, cari ne-au pregătit calea vieții românești de azi. Jurăm-Ți, Doamne, că vom păstra memoria trimișilor Tăi, iar Țara scumpă, România o vom păzi față de toți cutropitorii.

Ne vom închina Ție Doamne, vom păzi Țara sub scutul Tău.

Ne vom iubi și vom zice totdeauna:

Trăiască România!!!

Cuvinte cu învățătură.

— *Omul cu mișcare are câștigare, dar aceluia care stă nimeni bani nu-i dă.*

*

— *Cine muncește mult — mult are.*

*

— *Dragoste cine are oboseală n'are.*

*

— *Lucrarea cu sudoare, isprăvită cu rânduială, aduce folos la orișicare.*

LA ANUL NOU

„Cele vechi au trecut,
iată acum nouă sunt toate“
(2. Cor. 5. 14).

Timpul trece, locul ce providența divină ni-a desemnat fiecăruia din noi spre a ne desvolta puterile sufletești, spre a săvârși fapte bune, folositoare nouă, aproapei și bine plăcute lui Dumnezeu, nu se mai întoarce.

Toți, fără deosebire de vârstă, stare socială și de sex, avem să dăm socoteală de ce am lucrat pe acest pământ dela naștere până la mormânt. Dăm mai întâi socoteală despre faptele noastre Judecătorului nostru intern — Conștiinței morale — glasului nostru intern, care ne acuză sau ne desvinovățește de tot ce am lucrat, bine sau rău. Dăm socoteală societății, semenilor noștri despre acele acțiuni cu care și prin care am venit în contact cu ceilalți oameni și prin care acțiuni am făcut bine sau rău omenirii ce ne înconjoară. Vom da în fine socoteală desăvârșită și amănunțită atât de faptele interne, cât și de cele externe, *Ființei ființelor, lui Dumnezeu*. Acelui ce ne-a dat ființă și viață. Dacă susținem, că nimic din natura materială nu se perde, apoi pe același argument și analogie zicem, că și din activitatea naturii noastre spirituale nimic nu poate rămânea neapreciat și nejudicat.

Nimic în natura exterioară, fără rațiunea de a fi, nimic în natura omenească de prisos și fără scop urmează dar, că precum acolo, în puterea unor legi, s'a înfrumusețat cununa anului de Dumnezeu, prin care toate elementele își urmează cursul lor secular, așa și în lumea spirituală în omenire, în puterea legilor logice, prin care-i posibilă dezvoltarea, civilizația și perfecționarea noastră și pentru care Dumnezeu ne-a înzestrat cu aceste calități spirituale, se îndeplinește inobilarea, perfecționarea și în fine mântuirea sufletelor noastre. „Fiți perfecți precum și tatăl vostru cel din ceruri perfect este“ (Mat. 5. 48).

Lumea, prin urmare, și omenirea nu este guvernată de o întâmplare oarbă, nu fatalitatea conduce destinele lumii, ci mâna puternică a lui Dumnezeu.

Ideile acestea de fatalism trebuiesc deci respinse ca periculoase, căci alătură pe om dobitoacelor celor necuvântătoare și voesc a-l face asemenea lor.

Existența legilor naturii, observarea noastră și experiența trecutului, argumentul rațiunii însăși, reclama puternică a conștiinței noastre morale, ne obligă a respinge asemenea idei, care înjosesc demnitatea omului și care caută a-l așeza în rândul animalelor neraționale. „Dumnezeu l-a micșorat pe om mai puțin ceva de cât îngerii“ zice Sf. Scriptură (Evrei 2, 7).

Pe aceste învățături și considerente să pășim noul an, cu convingerea, că avem un creator, provi-

dențial, să intrăm cu credința, că în noul an mâna celui Prea Înalt ne va îndrepta spre tot lucrul bun.

Să intrăm cu curaj și cel bun și cel rău, că Dumnezeu îndurării este Domnul, care ne-a dat puteri sufletești și voința liberă, prin care ne putem îndrepta dacă vom voi. „El a pus înaintea ta foc și apă, la care vei vrea, vei tinde mâna ta“ (Sirah 15. 14.)

Să ne cercetăm lipsurile anului trecut și dorințele de împlinirea acestor lipsuri, ce trebuiesc să se realizeze în anul în care cu ajutorul lui Dumnezeu am intrat.

Să nu uităm însă, că numai cu sprijinul lui Dumnezeu vom putea face ceva bun, căci: „în el vlem, ne mișcăm și suntem“ și împreună cu Apostolul să zicem: „Cele vechi au trecut; iată acum toate sunt nouă“ (2. Cor. 5. 17).

Laicismul

Dreptul bisericesc al dreptmăritoarei biserici ortodoxe, prin rostul marilor săi canoniști, a fixat clar raporturile între clerici și laici, spunând: „clericii conduc biserica, iar laicii dau tot concursul“.

Totuși mereu se ridică glasuri contra laicilor, dar nu în sensul dreptului bisericesc, ci în alt înțeles.

În limbajul de toate zilele se numește cineva „laic“ într'o chestiune la care nu se pricepe de loc.

Este cineva laic bunăoară în cunoștințele tehnice sau economice, etc. Deci nu putem vorbi contra dreptului laicilor de a munci în biserică, fiindcă acest drept li-l acordă chiar dreptul nostru bisericesc, dar se schimbă lucrurile, când cineva este absolut „laic“ în chestiunile bisericești, adică nu are nici un interes pentru dânsule și nici nu se pricepe deloc la rostul lor. „Laicii“ de felul acesta abuzează simplaminte de dispozițiile dreptului bisericesc, împedcând sau cauzând rele chiar bunului mers al bisericii în toate cauzele ei.

Deci nemulțumirile unora sau altora se pot adresa cu drept cuvânt numai laicilor „laici“ în chestiunile bisericești.

Cine vântură frunzele protocoalelor sinoadelor eparhiale depe vremuri, are numai decât noțiunea clară ce înseamnă conlucrarea laicilor cu clerul, cu care împreună formează trupul bisericii. Pe paginile acestor protocoale sunt fixate vorbele și faptele atâtor laici și cu dragoste și cu pricepere pentru problemele bisericești. Tot din aceste acte se învederează că biserica noastră dreptmăritoare nu se putea lipsi de concursul prețios al acestor laici.

Totașa este evident, că pe cât de prețioasă este conlucrarea laicilor cu clerul, pe atât de dezastruoasă poate fi lipsa de interes și de pricepere a unor „laici“, cari se folosesc numai de drepturile acordate de biserică, fără să aducă nici cea mai mică contribuție la munca pentru progresul bisericii. Intrebarea este, ce să facem cu acești laici, „laici“ în treburile bisericesti, câți și-au oferit serviciile lor Episcopilor și colaboratorilor lor.

Primul lucru ar fi să apelăm la conștiința lor de oameni și să le arătăm ce urmări grele se nasc din ușurința de a lua asupra lor un rol pe care nu pot să-l îndeplinească.

Dacă mâine va trebui să plece un vapor în largul mării și ai spune cutărui ins „Domnule, fi bun și ia D-ta comanda vaporului“, acest ins s'ar simți jignit, pe motivul că cu ce cutezanță îi îmbii comanda unui vapor, când el în viața lui nu s'a ocupat cu studiul măcar al unui vapor.

Și biserica este un vapor, care merge pe marea tulburată a acestei vieți, la a cărei conducere se cere tot atâta pricepere, iscusință și experiență ca și la conducerea unui vapor.

Poate nu ne dăm bine seama că poporul nostru a ajuns la epoca aceea a vieții sale, când trebuie să-și creieze o definitivă și hotărâtă așezare sufletească. Ori primești creștinismul pe deantregul în suflet, ori nu-l primești de loc, măsura de jumătate, în viață sufletească al unui individ sau a unei nații întregi, nu există. Ori nu ești creștin de loc ori ești pe jumătate, tot atâta face.

Când țaranul spune, nu pot merge Dumineca la biserică, fiindcă chiar atunci trebuie să-mi car fânul și intelectualul merge să joace tennis, tot acelaș lucru este: bătaie de joc la adresa bisericii.

Săteanul, înglodat în grijile lumești până peste cap, amând până la sughițul din urmă grijania sufletească, tot pe acelaș motiv ca și orășanul, care crede că sufletul nu se vede ori în ce stare ar fi. Din punctul de vedere al mântuirii și unul și altul stă pe aceeași treaptă. Sfânta biserică este o instituție iluzorie și pentru unul și pentru altul.

Dacă așa ar sta creștinismul nostru de fapt, să ne gândim că la Dumnezeu nu este părtinire ci judecată dreaptă. Ori mergem cu toții, fără deosebire de rang, cultură și ocupație, la biserică și inspirăm adevărurile ei mântuitoare, ori ne slăbim unii pe alții în credință reciproc.

Iată că laicii noștri ori sunt creștini cu trup și suflet, și atunci își pot îndeplini rolul

lor de conlucrători ai clerului în mod admisibil, ori sunt „laici“ în înțeleșul limbajului de toate zilele, și atunci mergem spre dezastru cu toate drepturile în biserică.

Nu este ertat însă să uităm nici măsura care ne șoptește că din laicii „laici“ cu muncă și dragoste se pot modela laici așa cum cere biserica și credința.

Aleșii clerului românesc trebuie să înceapă școala creștină cu laicii noștri. O revistă religioasă, așa cum s'a preconizat acum în ședințele congresului național bisericesc, exerciții spirituale, conferințe religioase și gruparea laicilor în asociații religioase vor fi tot atâtea mijloace de adevărată creștere religioasă. Prin muncă temeinică și sistematică vom reduce la tăcere complectă acele glasuri cari se plâng contra laicilor „laici“, o fi poate cu oarecarevași dreptate. Pentru că orice s'ar spune, la judecata istoriei și la judecata din urmă laicii vor răspunde împreună cu clerul de soartea bisericii și de soartea poporului.

Aproape 2000 de ani ne arată în mod convingător la ce înălțimi culturale și morale s'au ridicat popoarele credincioase. Și la ce adâncimi de mizerii de ambele soiuri, trupești și sufletești, s'au coborât popoarele cari au crezut că pot să-și bată joc de rânduelile Dumnezeiești.

Dr. ȘTEFAN CIOROIANU
protopop.

Misiunea religioasă și conferința catihetică în Iosășel

Preoții din protopopiatul Garahonț, în frunte cu P. C. Păr. prot. C. Lazar, conduși de idealul sfânt de a propovădui, în toată vremea și în tot locul, sublimile învățături ale Mântuitorului din Nazaret, s'au coborât în satul Iosășel, ca aici să împărtășească, într'o atmosferă sărbătorească, cuvântul lui Dumnezeu. Manifestațiunea religioasă s'a desfășurat în cadrele unui program.

Sâmbătă în 19 Noemv. 1932, la orele 4 d. m. s'a făcut vecernia de către preoții I. Popoviciu, E. Tomșa și I. Iancu. După vecernie a urmat o meditație despre pocăință, de către pr. I. Popoviciu. S'au mărturisit preoții și câțiva bărbați și femei.

La orele 6¹/₂ seara s'a făcut utrenia din ziua următoare de către preoții V. Cristea, P. Ghilea și Gh. Cereanț. La sfârșitul ei a cuvântat pr. Gh. Cereanț despre pacea și odihna sufletului.

Duminică în 20 Noemv. la orele 8 dim. s'a făcut paraclisul Maicii Domnului, iar la orele 9¹/₂ s'a început sf. liturghie în sobor de către preoții Prot. C.

Lazar, V. Cristea, M. Miclean, R. Popa și Gh. Cereanț. La priceasnă a predicat pr. R. Popa despre iubirea creștină. Predica a fost ascuitată cu multă atenție de către credincioșii cari umpleau biserica. La glasul preoților, cari au binevestit cuvântul lui Dumnezeu, s'au apropiat să primească pe Hristos, pe lângă preoți, 5 bărbați și 21 de femei. Răspunsurile liturgice au fost cântate de către preoții cari n'au servit. Misiunea religioasă a fost primită cu bucurie și a lăsat impresii bune în mijlocul poporului.

După sf. liturghie preoții și câțiva învățători s'au întrunit în conferință catihetică în localul școlii. P. C. Sa Păr. prot. deschide conferința prin o cuvântare în care arată importanța învățământului religios în școala primară. Urmează predarea a două lecțiuni practice de model din religie, de către pr. V. Cristea și I. Iancu. Lecțiunile au fost predate după prescripțiile pedagogice.

Pr. Gh.

Misiunea religioasă din Cerneteaz.

Misionarii tractului Timișorii, înșelegându-și rostul lor, cu un devotament vrednic de toată lauda, lucrează în ogorul lui Hristos încă neîndesțeleniți.

În comuna Cerneteaz, în ziua de sf. Nicolae sub conducerea spirituală a Păr. misionar Traian Barzu s'a ținut misiune religioasă cu un prea frumos rezultat.

Pregătirea enoriașilor s'a făcut de Păr. Nicolae Micluța și Păr. Tr. Barzu. Spovedania a urmat după Vecernie, unde Păr. misionar Tr. Barzu a predicat. Sf. Liturghie a pontificat-o Păr. Protopop Dr. P. Țucra cu asistența Păr. Nic. Micluța, Tr. Barzu și diaconul Alex. Bocșianu.

Păr. Protopop într'o predică bine simțită și clară, pe înțelesul sătenilor, a arătat datorința părinților de a-și crește în spirit religios copiii lor.

La Vecernie d. a. s'a servit în sobor (5 Preoți) Sf. Maslu pentru bolnavii satului. A fost un serviciu impresionant, văzând aduși în biserică bolnavi sprijiniți pe brațe. Ochii celor bolnavi s'au împănjenit de lacrimi, iar sufletul lor vibra de un sentiment de evlavie, ba se auzia și câte un oftat, iar asistența, care umpluse vasta biserică, a admirat într'o liniște impunătoare frumoasă slujbă a Sf. Maslu.

La sfârșitul maslului, spre mângăierea tuturor, toți cei prezenți au fost unși cu untul de lemn sfințit.

Terminându-se cele spirituale, a urmat Conferința Păr. misionar Tr. Barzu, tratând într'o formă mult savantă tema: „Despre credința cea adevărată și necredincioșii zilelor noastre.

Misiunea s'a terminat cu cuvântul de mulțumire a Păr. Nic. Micluța.

A urmat conferința delegatului Astrei, care a vorbit despre creștinism și cultură.

De încheiere vorbește Păr. Protopop, recapitulând tot ce s'a eșeptuit, îndeamnă pe săteni să-și caute orientări sănătoase și să se lipiască de Sf. Biserică. Din partea Astrei se împart o seamă de broșuri de propagandă.

T. G.

INFORMAȚIUNI.

URARE

Când pășim pe pragul anului 1933, dorim iubitorilor noștri colaboratori și cetitori, Anul Nou cu bine și cu spor la muncă, urmată de fapte creștinești și mulțumire sufletească.

Colinda albinelor. În țările din Apus se zice că în noaptea Crăciunului albinele cântă o minunată colindă despre nașterea Mântuitorului și că ele nu înghimpă cu acul lor decât numai pe oamenii desfrânați și pe femeile pierdute. Se mai zice că patria albinelor e raiul. Poporul român spune că: „Albina este făcută din lacrimile Maicei Domnului“. De aceea e mieroasă, dar te și înțeapă tot odată, când nu ascuți de Maica Domnului.

Incasarea dărilor eparhiale. Este cunoscut că în urma reducerilor bugetare de stat, eparhia are de plătit din bugetul propriu mai mulți funcționari, cheltueli materiale diferite și are să acopere o mulțime de alte necesități financiare.

Invităm deci factorii cu cădere să binevoiască a accelera încasarea dărilor eparhiale.

Consiliul eparhial.

Parohii vacante.

Pentru îndeplinirea parohiei Ierșnic, devenită vacantă prin trecerea preotului Traian Voniga la parohia Comiat, se publică concurs cu termen de 30 zile. Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Sesia parohială constatătoare din 30 jug. și un intravilan de 800 stj □.

2. Stolele legale.

3. Casă parohială.

4. Intregirea dotației dela Stat, pe care parohia nu o garantează.

Parohia e de clasa a treia. Alesul va predica în Sfta biserică și catehiza elevii dela școala primară, și va solvi dările după venitul său.

Recursul adresat Consiliului parohial din Ierșnic, se va trimite oficiului protopopesc din Belinț, în termenul concursului.

Reflecțanții, conform Regulamentului pentru parohii, se vor prezenta în Sfta biserică din Ierșnic, spre a-și arăta dexteritatea în rituale și oratoric. Cei din altă dieceză vor produce act de învoire dela Prea S. Sa Episcopul nostru diecezan.

Dat în ședința Consiliului parohial din Ierșnic, ținută la 6 Octomvrie 1932. Marius Țucra m. p. preot președinte, Ilie Popescu m. p. notar.

În înțelegere cu: Ioan Trifu protopop de Ballinț.

—□—

2-3